

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. október 21.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó részpontszámokat is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válasz elemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válasz elemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válasz elemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgálzó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

Ha az egyszerű, rövid feladatok összpontszáma egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgálzó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés,**
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A témataartás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértésre** adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
--

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.
--

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).

1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
--

0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.
--

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása**A problémamegoldó (rövid) feladatoknál**

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.
--

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.
--

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.
--

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.
--

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.
--

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot! Ha ez az összpontszám**
 - **egész szám, akkor nincs teendő;**
 - **törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont).**

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori görög tudomány (Elemenként 0,5 pont; összesen 4 pont.)

1	2	3	4	5	6	7	8
h	g	f	i	a	j	d	b

2. Frank Birodalom (Elemenként 1 pont; összesen 4 pont.)

Évszám	Helyszín	Személy	Esemény
732	<i>Poitiers</i>	Martell Károly	Legyőzte az arabokat
800	Róma	<i>Nagy (I.) Károly</i>	Császárrá koronázták
843	Verdun	Lothár, Lajos, Károly	A birodalom felosztása

3. Árpád-kori törvények (Elemenként 0,5 pont; összesen 4 pont.)

uralkodó	törvénytövegek betűjele
I. István	a), f), h
I. László / Kálmán	b), d), e)
II. András	c), g)

4. Francia abszolutizmus (Elemenként 0,5 pont; összesen 4 pont.)

a) 2 b) 1 c) 2 d) 3 e) 2 f) 2 g) 1 h) 3

5. Magyarország államszervezete a XVIII. században (Elemenként 0,5 pont; összesen 3 pont.)

a) Helytartótanács	b) úriszék
c) felsőtábla	d) vármegye
e) alsótábla	f) országgyűlés vagy rendi gyűlés

6. Németország a XIX. században (Összesen 3 pont.)

a) Ez az ipari forradalom kora, amelynek húzóágazata a nehézipar, és ennek alapvető nyersanyaga a vas és a szén (*Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.*) (1 pont)

b) Tőke áramlik be (Angliából és Franciaországból) vagy egységes gazdaság alakult ki vagy gyors modernizáció. (*Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.*) (1 pont)

c) Pl. Ruhr-vidék, Szilézia (*Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.*) (Elemenként 0,5 pont.)

7. Magyar társadalom a XIX. század elején (Elemenként 0,5 pont; összesen 4 pont.)

- a) C
- b) A) arisztokrácia vagy főnemesség B) bocskoros nemesek vagy kismemesek vagy kurtanemesek vagy hétszilvafás nemesek C) (birtokos) köznemesség vagy középbirtokos nemesség
- c) szabad költözködési vagy meneteli; öröklik vagy bírhatják
- d) A) úriszék B) robot vagy munkajáradék

8. Sztálini gazdaságpolitika (Összesen 3 pont.)

Az alábbi megoldások közül bármelyik kettő elfogadható:

1.

Fogalom: kollektivizálás (0,5 pont)

Fogalom-magyarázat: a parasztok kényszerítése a magángazdaság feladására, és a termelősövetkezetekbe (mezőgazdasági nagyüzem) való belépésre (1 pont) (*Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.*)

2.

Fogalom: kuláktalanítás (0,5 pont)

Fogalom-magyarázat: osztályellenségnek nyilvánított birtokos parasztok üldözése (tönkretétele, kitelepítése, likvidálása) (1 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*

3.

Fogalom: a mezőgazdaság iparosítása (0,5 pont)

Fogalom-magyarázat: gépek nagyarányú felhasználása (a mezőgazdasági termelési folyamatban) a fizikai munka megkönnyítésére és a nagyobb termelékenység elérése érdekében. Elfogadhatók még a tervgazdálkodás *vagy* tervgazdaság – központi tervezésen alapuló gazdasági rendszer a valóságtól elrugaskodott célokkal. (1 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*

9. Trianoni békeszerződés (Elemenként 0,5 pont; összesen 3 pont.)

- a) területének
- b) Romániához
- c) nemzetállam, etnikailag homogén állam
- d) német
- e) Ausztria

10. Magyarország 1945 és 1948 között (Összesen 4 pont.)

- a) B) Szövetséges Ellenőrző Bizottság (0,5 pont)
- b) Szovjetunió (0,5 pont)
- c) Pl. szovjet katonai megszállás; hidegháborús helyzet; állami erőszakszervezetek *vagy* kulcsfontosságú minisztériumok irányítása a MKP kezében *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)* (Elemenként 0,5 pont.)
- d) 1947 (0,5 pont) Párizs (0,5 pont)
- e) Az 1947-es békeszerződés biztosította a Szovjetuniónak azt a jogot, hogy az ausztriai megszállási övezettel való kapcsolattartásra hivatkozva fegyveres erőket állomásoztasson Magyarországon. *(Más tartalmilag helyes megfogalmazás is elfogadható.)* (1 pont)

11. Európai integráció (Összesen 4 pont.)

- a) D, E, C, B, A (1 pont) *(Csak a helyes sorrend fogadható el!)*
- b) (Elemenként 0,5 pont.)
 - 1. az Európa-ház két fele között felhúzott fal: utal Európa megosztottságára, a természetes egység mesterséges kettéválasztására (elfogadható még: a berlini fal nem csak a német fővárost, hanem szimbolikusan egész Európát kettéválasztotta)
 - 2. az Európa-ház keleti (falon túli) felének állapota: a romos épület utal az (európai integrációból kizárt) Kelet elmaradottságára, rosszabb gazdasági helyzetére *(Más tartalmilag helyes válasz, illetve megfogalmazás is elfogadható.)*
- c) Európai Unió (1 pont)
- d) Az eurót használó országok köre. (0,5 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*
- e) Azt, hogy szabadon, vámvizsgálat és útlel-ellenőrzés nélkül közlekedhetnek a schengeni övezeten belül. (0,5 pont) *(Más, tartalmilag helyes válasz is elfogadható.)*

12. Jelenkori Magyarország (Elemenként 0,5 pont; összesen 4 pont.)

Az 1960-as, 70-es évek	B, C, F, H
Az 1980-as évek	D, E
A rendszerváltozás utáni időszak	A, G

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A népvándorlás (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a népvándorlás mozzanatait és szereplőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. hun vándorlás, germán államalapítások, a birodalom kettéosztása).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy a hun birodalom a 4-5. században állt fenn (központja a Kárpát-medencében volt) <i>vagy</i> a népvándorlás szerepet játszott a Római Birodalom 395-ös kettéosztásában, nyugati felének 476-bani bukásában.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (birodalom, császár, király, csata stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (szövetséges, limes, népvándorlás, germán, hun, nomád stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a hunok lovas nomád harcmodort alkalmaztak, és megállapítja, hogy ez eredményesnek és veszélyesnek bizonyult <i>vagy</i> hogy ez várak ostromlására nem volt alkalmas. T Pl. rögzíti, hogy a hunok támadása először a germán népeket érte, és megállapítja, hogy a későbbiekben a Római Birodalmat is fenyegették.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a népvándorlás fontosabb mozzanatait és szereplőit. T Pl. rögzíti, hogy a népvándorlást a hunok érkezése és birodalomalapítása váltotta ki, és megállapítja, hogy ez elmélyítette a Római Birodalom válságát. T Pl. rögzíti, hogy a népvándorlás hozzájárult a Római Birodalom kettéosztásához, és megállapítja, hogy a nyugati birodalom a támadást alig volt képes elhárítani (catalaunumi csata) <i>vagy</i> hogy a nyugati birodalom végül (szerényebb erőforrásai miatt) el is bukott. T Pl. rögzíti, hogy a hun hatalom fénykora Attila uralkodása volt, és megállapítja, hogy halálával birodalma széthullott.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Az athéni demokrácia kialakulása (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően az athéni demokrácia kialakulásának folyamatát ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a társadalom és az államszervezet átalakulását.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogyan váltotta fel a születési elvet a vagyoni, majd azt a jogegyenlőség.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a folyamat Athénban a Kr.e. VII-V. században zajlott, Szolón reformja Kr.e. 594-ben, Kleiszthenészé Kr.e. 508-ban, a periklészi virágkor a Kr.e. V. században volt.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (társadalom, állam, választás, törvény, polgár stb.)</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (népgyűlés, arkhón, areioszpagosz, esküdtbíró, vagyoni osztály, törzs, bulé, sztratégosz, cserépszavazás stb.)</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Szolón a polgárokat vagyoni csoportokba osztotta <i>vagy</i> felállította a bulét, és megállapítja, hogy ezáltal a démoszt is bevonta az államügyek intézésébe.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Peiszisztratosz türanniszt vezetett be, de megállapítja, hogy uralma a démosz további erősödését eredményezte <i>vagy</i> uralma (gazdaságpolitikájának köszönhetően) népszerű volt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Kleiszthenész bevezette a cserépszavazás intézményét, és megállapítja, hogy ennek célja a türannisz-kísérletek elhárítása volt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Periklész korában a legtöbb tisztségviselőt sorsolták, és megállapítja, hogy ezt tekintették a legdemokratikusabb eljárásnak.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja az athéni demokrácia kialakulásának folyamatát.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy kezdetben a származási elv érvényesült, az arisztokrácia ez alapján birtokolta a politikai jogokat, és megállapítja, hogy Szolón ezt a vagyoni elvvel helyettesítette, de az arisztokrácia befolyása továbbra is fennmaradt.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a szolóni alkotmány nem működött, és ez teremtette meg a katonai egyeduralom (türannisz) lehetőségét, de megállapítja, hogy a gazdasági fejlődés miatt az erőviszonyok folyamatosan a démosz javára módosultak.</p>	0–12

	T Pl. rögzíti, hogy a vagyont a területi elv váltotta fel (új phülé-beosztás), és megállapítja, hogy Kleiszthenész reformjaival valósult meg a polgárok teljes jogi egyenlősége. T Pl. rögzíti, hogy az athéni demokrácia fénykorát Periklész idején élte, és megállapítja, hogy az állam legfontosabb tisztségviselőit választották. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. II. ipari forradalom (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a robbanómotor feltalálásának következményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a robbanómotor elsőként a közlekedésben nyert teret).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T megállapítja, hogy az új megoldások keresése a XIX. század végén, a második ipari forradalom idején a robbanómotor megalkotásához vezetett; a fejlesztések többsége Németországhoz köthető, de a tömegtermelés feltételei az USA-ban teremtődtek meg.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (közlekedés, ipari forradalom, repülőgép, léghajó stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (robbanómotor, belső égésű motor, autógyártás, tömegtermelés stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy a robbanómotor első felhasználása az autó révén történt meg, és megállapítja, hogy az első motorok és gépjárművek a fejlesztésben élenjáró Németországhoz köthetők (Benz, Otto, Daimler); T Pl. rögzíti, hogy a levegő meghódítása kétféle módon indult el, és megállapítja, hogy a léghajó és a repülő versenyében az utóbbi nyert.	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja az ipari forradalom egyik legjelentősebb technikai vívmányának felhasználási lehetőségeit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a belső égésű motorok felfedezése a közlekedés új távlatait nyitotta meg, és megállapítja, hogy a gőzgépekkel hajtott közlekedési eszközöket csak fokozatosan tudta kiszorítani a robbanómotor;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a gépkocsi a XX. század elején még csak kevesek számára volt elérhető, és megállapítja, hogy a tömegtermelés feltételei (piac, szalagrendszer) Amerikában teremtdtek meg először (Ford gyár);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a robbanómotor megjelenése számos új iparág kialakulását és nekilendülését eredményezte, és megállapítja, hogy a belső égésű motorok, az elektrifikáció és a kémiai technológiák elterjedését második ipari forradalomnak is szokták nevezni.</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. A náci Németország (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően Hitler nézeteit és a náci ideológiát ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be Hitler elképzeléseit és a náciizmus ideológiáját.</p> <p>Az elemzés feltárja a náciizmus forrásait, szociális és népi-nemzeti vonásait, a fajelméletét és ennek következményeit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a náciizmus az I. világháború után alakult ki Németországban, nagyobb népszerűsége azonban csak a gazdasági világválság idején tett szert (1929-től), hatalomra pedig 1933-ban jutott.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (osztály, tőke, munka, nép, nemzet, állam, szocializmus, nacionalizmus, liberalizmus, marxizmus, demokrácia stb.)</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (fajelmélet, szociáldarwinizmus, árja, keleti élettér, vezérelv, antiszemitizmus, totalitárius stb.)</p>	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a náciizmus eredetileg tőkeellenes, és megállapítja, hogy szociális programokat hirdet (pl. társadalombiztosítás fejlesztése).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a náciizmus nagynémet államot hirdet, és megállapítja, hogy a versailles-i békerendszer felszámolását tűzi ki célul.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a náciizmus fajelméletet alkot, és megállapítja, hogy a németeket (árják) magasabb, a zsidókat pedig alacsonyabb értékűnek tartja.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a náci nagy fontosságot tulajdonítottak a propagandának, és megállapítja, hogy Hitler eredményesen befolyásolta, mozgósította a tömeget a modern média eszközeivel</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja Hitler politikai elképzeléseit és a náci ideológia alapvonásait.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Hitler elképzelései illeszkednek a korszak új irányzataihoz (szociáldarwinizmus, fajelméletek, tömegek forradalma, olasz fasizmus stb.), és megállapítja, hogy speciális német vonásai is vannak (I. világháború traumája).</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a náciizmus szocialista és nemzeti mozgalom, és megállapítja, hogy kollektívizmusa elutasítja az individualista liberalizmust és a demokráciát.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Hitler programját a Mein Kampfban fejtette ki, és megállapítja, hogy programja (ideológiája) megvalósítására hatalomra jutása után kerülhetett sor.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Hitler kidolgozta a keleti élettér elméletét, és megállapítja, hogy a későbbi német terjeszkedés részben ennek jegyében történt.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	0–12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

17. Magyar társadalom a XIV. században (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar társadalom átalakulását mutatja be Nagy Lajos törvényein keresztül. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. jogilag egységes nemesség, terheiben egységes jobbágyság és a városi kiváltságok létrejötte).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Megállapítja, hogy Nagy Lajos 1342-1382 között uralkodott Magyarországon.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (társadalom, törvény, király, adó, birtok, jog, kiváltság stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (nemesség, jobbágyság, ősiség, kilenced, városi önkormányzat, tárnokmester stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy Nagy Lajos megerősítette az Aranybullát, és megállapítja, hogy ezzel a köznemesség rendi szerveződését segítette elő. T Pl. rögzíti a táblázat alapján a magyar társadalom rétegeit, és megállapítja, hogy a fő választóvonal a kiváltságosok és a kiváltsággal nem rendelkezők között húzódott.	0–6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a magyar társadalom átalakulását. T Pl. rögzíti, hogy a nemesség jogilag egységessé válik az Aranybullában rögzített kiváltságok alapján (személyi szabadság, a földbirtoklás, az adómentesség és a honvédelmi kötelezettség), és megállapítja, hogy az ősiség törvénye a királynak folyamatosan biztosít eladományozható birtokokat. T Pl. rögzíti, hogy a jobbágyság jogilag már korábban egységessé vált (szabad költözés), és megállapítja, hogy a kilenced bevezetésével a terhei is egyenlők lettek. T Pl. rögzíti, hogy megszorodtak a kiváltságos (szabad királyi) városok is, és megállapítja, hogy ezzel kialakultak a középkori Nyugat-Európára jellemző rendek (egyház, nemesség, polgárság).	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. A Rákóczi-szabadságharc (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a Rákóczi-szabadságharc fordulópontjait ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a Rákóczi-szabadságharc katonai sikereit és kudarcait, a bel- és külpolitikai változásokat.</p> <p>Az elemzés feltárja, hogyan függött a szabadságharc az európai erőviszonyoktól, és ez milyen belpolitikai fordulatokat eredményezett.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapítja, hogy a Rákóczi-szabadságharc 1703-1711 között zajlott Magyarországon, a spanyol örökösödési háború (1701-1714) hátterében.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (háború, békekötés, szerződés, országgyűlés, kiváltság, fejedelem, király, császár, rendek stb.)</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (kuruc, labanc, rendi konföderáció, szenátus, reguláris, portyázás, trónfosztás, hajdú stb.)</p>	0–6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Rákóczi Ferenc egy Habsburg-ellenes felkelés élére állt, és megállapítja, hogy ennek jogosságát elsősorban a rendi sérelmekre alapozta.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a katonáskodó jobbágyoknak hajdúszabadságot ígértek, és megállapítja, hogy ezzel Rákóczi a szabadságharc katonai bázisát kívánta kiszélesíteni.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az ónodi országgyűlésen ugyan kimondták a Habsburgok trónfosztását, és megállapítja, hogy kompromisszumos béke született.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a császári hadak létszáma folyamatosan nőtt, míg a kurucoké a kezdeti sikerek után csökkent, és megállapítja, hogy ez a nemzetközi erőviszonyok függvénye volt.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a Rákóczi-szabadságharc fordulópontjait.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Rákóczi képes volt a helyi felkelést nemzeti szabadságharccá változtatni (nemesség csatlakozása), és megállapítja, hogy így a spanyol örökösödési háborút kihasználva, az ország nagy részét hatalmába kerítette.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarország (a török kiűzése után) nem volt képes hosszú háborút vívni, és megállapítja, hogy a kuruc hadsereg nem volt valódi ellenfele a császáriaknak (fegyelmetlenség, fegyvernemek aránytalansága,</p>	0–12

	szervezetlenség, technikai-anyagi hátrányok). T Pl. rögzíti, hogy a parasztság csalódott, a nemesség pedig a királlyal kötendő kompromisszumra hajlott, és megállapítja, hogy Rákóczi ezt sikertelenül próbálta megakadályozni. T Pl. rögzíti, hogy a szabadságharcot valójában az európai erőviszonyok döntötték el, és megállapítja, hogy a francia vereség után a fegyverletétel maradt az egyetlen lehetőség. T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. A vasútépítés eredményei (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően dualizmus kori vasútépítési láz összetevőit és eredményeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a vasút fejlődése húzóágazatnak bizonyult <i>vagy</i> a vasútépítés jelentős gazdasági fellendüléssel járt).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T megállapítja, hogy a fejlődés már az önkényuralom időszakában megindult, s míg az első vonalak még Budapeستől sugarasan indultak ki, a századfordulóra a vasút már az egész Magyarországot behálózta.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (vasúthálózat, tőke stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (államosítás, húzóágazat, ipari forradalom stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, a vasútépítés ütemét (1850 és 1867 között, illetve 1867 és 1913 között is körülbelül megtízszereződött a vonalak hossza) és megállapítja, hogy a korszak végére a vasútvonalak már behálózták az egész országot; T Pl. rögzíti, hogy a Baross Gábor minisztersége idején megalapították a Magyar Államvasutat, és megállapítja, hogy a „vasminiszter” irányításával az állam fokozatosan saját kezelésébe vette a vasutakat.	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a vasútfejlesztés főbb jellemzőit. T Pl. rögzíti, hogy a magyar kormányok felismerték a vasút gazdasági jelentőségét, s ezért jelentős mértékben támogatták a vasútépítést, és megállapítja, hogy mindez jelentős fellendülést hozott az iparban, a mezőgazdaságban, a kereskedelemben és a személyszállításban is; T Pl. utal az állami támogatásra a nem megfelelő jövedelmezőség esetén, és megállapítja, hogy a vasútépítés így biztos üzletté vált. T Pl. rögzíti, hogy a korábban jellemző infrastrukturális lemaradásunk csökkent, és megállapítja, hogy a vasút fejlődése húzóágazatnak bizonyult <i>vagy</i> megállapítja, hogy a Magyar Államvasutak az ország legnagyobb vállalatává fejlődött.	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. A reformkori gazdaság (hosszú)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi ipar és mezőgazdaság tőkés átalakulásának folyamatát elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a tőkés termelés kibontakozását (kezdeti tőkehiány, majd a tőkés felhalmozás lehetőségei). Az elemzés feltárja, hogy a kibontakozásnak jogi akadályai is voltak, melyeket a reformkorban nagyrészt sikerült felszámolni. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket elhelyezi térben és időben. T Pl. megállapítja, hogy a vizsgált időszak, az 1848-at megelőző kb. két évtized; Magyarország a Habsburg Birodalom része.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (hitel, tőke, terménykereskedő, infrastruktúra stb.). T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (tőkeimportőr, tőkehiány, ösiség, vám stb.).	0–6

<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy, Széchenyi szerint a mezőgazdaság kapitalista átalakításához pénzre, hitelre volt szükség, és megállapítja, hogy korszakos jelentőségű művében, a <i>Hitel</i>-ben elsőként fogalmazza meg a tőke útjában álló akadályokat, s nevezi meg a kibontakozás legfőbb feltételeit;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a tőkés vállalkozások egy része részvénytársaságként jött létre, és megállapítja, hogy ezekben a külföldi tőkések mellett részt vett a magyar arisztokrácia is;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a terménykereskedelem révén meggazdagodott – jórészt zsidó – tőkések kezében már jelentős tőke halmozódott fel, és megállapítja, hogy tőkésüket főleg infrastrukturális fejlesztésekbe és a hitelszervezet kiépítésébe fektették;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarországon a gőzgépek csekély számban és teljesítménnyel dolgoztak az 1840-es évek elején, és megállapítja, hogy a korszakban mindvégig nyomasztó maradt a Birodalmon belül az örökös tartományok előnye.</p>	<p>0–10</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a tőkés termelés kibontakozásának folyamatát</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a mezőgazdaságban a korszak elején a birtokosok többsége a jobbágyoktól befolyó adó és a robot, illetve a művelésbe vont földek bővítése révén próbálta jövedelmét növelni, és megállapítja, hogy a század eleji agrárkonjunktúra révén szerzett többletjövedelmet csak a birtokosok kisebb része használta fel beruházásra (pl. gépek vásárlására) vagy birtoka korszerűsítésére;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a magyarországi ipar fejlődését a birodalmon belüli munkamegosztás határozta meg, és megállapítja, hogy a bécsi udvar a külföldi konkurenciával szemben elsősorban az örökös és cseh tartományok iparának fejlesztését támogatta;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a korszakban a magyar gazdaságra jellemző volt a tőkehiány, ami jelentősen gátolta a vállalkozások létrejöttét, és megállapítja, hogy a tőkéhez, illetve hitelhez jutás az ősiség törvénye miatt volt nehéz (a magyarországi ősi nemesi birtokok nem voltak elérvethetőek, illetve megterhelhetők vagy elidegeníthetetlenek és ezáltal hitelképtelenek voltak);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a gazdasági fejlődés egyik elengedhetetlen feltétele a modern pénzügyi intézményrendszer (takarékpénztárak, kereskedelmi bankok, biztosítók) kialakulása volt, és megállapítja, hogy mindezek terén komoly előrelépés történt a reformkorban, bár a pénzintézetek tőkéje meglehetősen alacsony volt;</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0–12</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Kállay Miklós miniszterelnöksége (rövid)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Kállay Miklós miniszterelnök politikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. Magyarország háborúból való kiugrásának lehetősége és a szövetségesek katonai hadmozdulatai között).	0–4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T megállapítja, hogy a második világháborúban német szövetségben harcoló Magyarország miniszterelnöke (1942 és 1944 között) Kállay Miklós volt.	0–4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (miniszterelnök, semleges, tárgyalás, fegyverszüneti egyezmény stb.) és a következő konkrét történelmi fogalmakat (hintapolitika, „Kállay-kettős”, németbarát, angolszász hatalmak, feltétel nélküli megadás stb.).	0–4
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Pl. rögzíti, hogy Kállaynak a fordulatot titokban kellett előkészítenie, és megállapítja, hogy mindeközben ügyelnie kellett arra, hogy a németekkel fenntartsa a jó viszonyt; T Pl. rögzíti a szövetséges hatalmak és Magyarország közötti tárgyalásokon megfogalmazott kötelezettségeket (Magyarország csökkenti a katonai és gazdasági együttműködést Németországgal, átalakítja a magyar hadvezetést) és megállapítja, hogy mindezek az elképzelések csak akkor valósultak volna meg, ha a szövetséges (angol–amerikai) haderő eléri az ország határát.	0–6

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a külpolitikai fordulat előkészítésére irányuló politika főbb elemeit.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Horthy kormányzó menesztette a túlzottan németbarát miniszterelnököt, s helyére Kállay Miklóst nevezte ki, és megállapítja, hogy az új miniszterelnök feladata a Németországhoz fűződő szálak lazítása, óvatos külpolitikai fordulat előkészítése volt („Kállay-kettős”, illetve hintapolitika);</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarország a II. világháborúban német szövetségben harcolt, és megállapítja, hogy Kállay miniszterelnöksége alatt került sor a második magyar hadsereg doni katasztrófájára;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Kállay reménye a balkáni partraszállást illetően kudarcot vallott, és megállapítja, hogy a teheráni konferencián a szövetségesek a normandiai partraszállás mellett döntöttek <i>vagy</i> megállapítja, hogy Magyarország mozgástere folyamatosan szűkült (német megszállás).</p>	0–8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. Hatalmi ágak a jelenkori Magyarországon (hosszú)

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a hatalmi ágak Magyar Köztársaság alkotmányos berendezkedésén belüli rendszerét elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a törvényhozói, végrehajtói és bírói hatalom alkotmányos rendszeren belüli helyzetét.</p> <p>Az elemzés feltárja az egyes hatalmi ágak egymáshoz való viszonyát.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0–8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket elhelyezi térben és időben.</p> <p>T Pl. megállapítja, hogy a demokratikus jogállami viszonyok hazánkban az ún. keleti tömbben lezajlott változásokkal egy időben (1989–90) lezajlott rendszerváltozáskor teremtődtek meg.</p>	0–4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat (alkotmány, törvény, országgyűlés, kormány, bíróság stb.).</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat (hatalommegosztás, rendszerváltás, többpártrendszer, miniszterelnök, köztársasági elnök stb.).</p>	0–6

Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Pl. rögzíti az Országgyűlés jogköreinek néhány elemét, és megállapítja, hogy ezek a jogkörök mutatják az Országgyűlés legfőbb államhatalmi és népképviselési szerv jellegét;</p> <p>T Pl. rögzíti a Kormány jogköreinek néhány elemét, és megállapítja, hogy a Kormány a végrehajtó hatalom képviselője <i>vagy</i> feladatkörökre szerveződött minisztériumok és egyéb országos hatáskörű hivatalok munkáját irányítja;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a bírói szervezet tagjait a köztársasági elnök nevezi ki, a Legfelsőbb Bíróság elnökét pedig az Országgyűlés választja, és megállapítja, hogy mindezek a bírói függetlenség garanciális biztosítékai közé tartoznak;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a bírói függetlenség egyik alapvető alkotmányos garanciája a bíróságok igazgatásának elkülönítése a másik két hatalmi ágtól, és megállapítja, hogy azért hozták létre az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot, hogy megszűnjön a végrehajtó hatalmat képviselő igazságügyi miniszter korábbi jogosítványa.</p>	0–10
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó feltárja a törvényhozói, végrehajtói és bírói hatalom alkotmányos rendszeren belüli helyzetét és ezek egymáshoz való viszonyát.</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarország államberendezkedésének alapjait az Alkotmány rögzíti, és megállapítja, hogy az Alkotmány garantálja a három hatalmi ág szétválasztásának (és egyben együttműködésének) alapelveit;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy Magyarországon a nép választja a törvényhozói hatalom képviselőit, a parlamentben többséget szerző párt által jelölt miniszterelnök alakít kormányt és megállapítja, hogy hazánkban a demokratikus országok többségére jellemző parlamentáris kormányzati rendszer működik, ahol a kormány elsősorban a törvényhozásnak felelős;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy a magyar bíróságok függetlenek és megállapítja, hogy ennek a függetlenségnek törvényi és intézményi garanciái is vannak;</p> <p>T Pl. rögzíti, hogy az államszervezet demokratikus működése felett örökdik a köztársasági elnök, és az Alkotmánybíróság és megállapítja, hogy ezek az intézmények az államszervezet demokratikus működése felett öröködnének.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–12

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A tanuló fogalmazása mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemző-készségről tanúskodnak. A szöveg nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibákat.	0–8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16